

OKUL ÖNCESİ 6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARININ ÖĞRENME PERFORMANSLARININ ARTIRILMASINDA MÜZİK EĞİTİMİNİN BİLİŞSEL SÜREÇLERDE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Ezgi ÖZBEY, Yıldız Teknik Üniversitesi

ÖZET

Müzik çocuğun bilişsel, psikomotor, dil, sosyal, duygusal gelişimini, iletişim ve farkındalık becerilerini, estetik ve yaratıcılığını desteklemektedir. Karmaşık bir zihinsel aktivite olarak müzik algısı ve müzik bilişi ile birlikte özellikle bilişsel psikolojinin ilgi alanına girer. Biliş sözcüğü; sezgi, algıma, imgelem, hatırlama, geri çağırma, hatırlama, geri çağırma, problem çözme ve düşünme gibi zihinsel etkinlikler anlamına gelmektedir.

İnsan beyni, yapısı ve özellikleri bakımından oldukça karmaşık olup bilim ve teknikteki gelişmeler ışığında sürekli araştırılmaktadır. Özellikle yapılan araştırmalar müziğin çocuğun zihinsel gelişimi, eğitim hayatı ve genel bilişsel beyin fonksiyonları üzerindeki etkilerini incelemeye devam etmektedirler. Bu noktada yapılan çalışmalar bize müziğin anne karnından itibaren öğrenme gelişim sürecinin bir parçası olduğudur. Bu çalışmanın ana eksenini, müziğin gelişim ve öğrenme sürecindeki genel faydalarını açıklayarak, müziğin okul öncesi ve okul yaşı zihinsel gelişim, öğrenme ve bilişsel performansa etkilerinin incelenmesini oluşturur. Bu araştırmada, Naglieri ve Das tarafından geliştirilmiş, Türkiye’de ise güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olarak uygulanan Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (CAS-Cognitive Assessment System) ölçekleri ile değerlendirilmiş, kendi yaş grupları arasında olumsuz farklılık gösteren 6 yaş çocuklarının öğrenme güçlüğü ve algı problemlerinin müziksel gelişimleri arasında bir ilişki olup olmadığının tespit edilmesi ve bu yolla okul öncesi öğrenme problemlerinin çözümünde müzik eğitiminden yararlanarak etkin bir metot ve model oluşturulması hedeflenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre “Okul öncesi 6 yaş grubu öğrencilerinin bilişsel performanslarının yükseltilmesinde müzik eğitimi programı” uygulanmıştır ve deney grubunun CAS toplam son-testine göre almış oldukları puanlar, eğitim verilmeyen kontrol grubuna göre anlamlı farklılığa yakın düzeyde yükseliş göstermiştir. Ayrıca, deney grubunun CAS toplam son-test puanları, ön-test puanlarından anlamlı düzeyde farklılığı oluşmasa dahi belirgin düzeyde yükseliş olduğu tespit edilmiştir.

1. Giriş

Okul öncesi müzik eğitiminin Türkiye’de bilinçli olarak başlaması oldukça geç olmasına rağmen, Avrupa’da ilk kez 1659 yılında eğitimci John Amos Comenius şu sözleri ile dikkat çekmiştir: “Doğumdan 6 yaşa kadar olan dönemi büyüme dönemi diye geçiştiremeyiz. Bu dönemin, her yaş için eğitim programı olmalıdır.” Comenius’a göre müzik aktif olmalıdır. Bunun nedeni ise, müziğin duyguları canlandırması, zihni dinlendiriyor olması ve dil gelişimine katkıda bulunmasıdır.

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen 0-6 yaş arasındaki dönemi kapsar. Çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan ve özellikle bedensel, psikomotor, sosyal-duyuşsal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamladıkları, bu doğrultuda kişiliğin de şekillendiği “erken çocukluk çağı” diye de adlandırılan gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanır.

Müziksel bir çevrenin içinde doğan çocuk, müzikle ve müziksel çevresiyle daha bilinçli ve etkili bir etkileşim içine girer. Bunun bir sonucu olarak da; müzikle uyuma, müzikle oynama, müzikle dinlenme, müzikle eğlenme, müzikle öğrenme, müzikle çalışma, müzikle anlaşma, müzikle geçimini sağlama, müzikle kendini geliştirme-gerçekleştirme-aşma vb. gibi daha kapsamlı davranış örüntüleri geliştirir (Uçan, 1997:13).

Müzik aracılığı ile pek çok amaca hizmet edileceği gibi müziğin; zihinsel, motor, dil, iletişim ve farkında olma becerilerinin gelişimine olanak sağladığı gibi, yaratıcılık ve duygusal gelişimi desteklediği üzerine yapılmış birçok alan çalışması yurtiçinde ve yurt dışında bulunmaktadır.

Bilim adamlarına göre müzik, bilişsel düşünme kabiliyetini artırmaktadır. Bilişsel düşünme ile müzik arasında güçlü bir ilişki olduğundan müzikle uğraşanlarda ya da sık müzik dinleyenlerde beyin aktivitesi artmaktadır.

Almanya’da Friedrich Schiller Üniversitesi’nde yürütülmüş araştırmalar sonucunda profesyonel ya da amatör olarak müzikle uğraşan insanların beyinlerinin daha büyük olduğu belirlenmiştir. Düzenli olarak müzik aleti çalmanın beynin görme, duyma, hareket etme ve koordinasyonla ilgili bölümlerinin büyümesini sağladığı tespit edilmiştir. Araştırma çerçevesinde, müzikten anlamayan ve müzikle amatör veya profesyonel olarak ilgilenen kişiler seçmişlerdir. Yapılan MR (manyetik rezonans) görüntülerinin müzisyenlerin beyinlerinin daha büyük olduğunu açıkça gösterdiği belirlenmiş, müzisyenlerin beyinlerinde duyma, görme, hareket etme ve koordinasyonla ilgili bölgelerde daha fazla “gri madde (gri hücre)” olduğu saptanmıştır. Ayrıca MR görüntülerinden müzik aleti çalan ve günlük hayatta ağırlıklı olarak sağ elini kullandığını ifade eden kişilerin aslında sol ellerini de daha sık kullandıklarını tespit ederken, sürekli müzik aleti çalmanın beynin büyüklüğünü olumlu etkilediği sonucuna varmışlardır. Bunu da beynin kaslar gibi egzersiz yaptıkça büyüdüğünü; örneğin, piyano çalmanın notaları algılayan beynin tuşlara dokunan parmaklara ve pedallara basan ayağa emir vermesiyle bir koordinasyon oluşturarak beynin birden fazla bölgesini aynı anda çalıştırdığını, çok yönlü düşünmeyi ve bağlantılar kurmayı sağladığını, dolayısıyla da beynin kullanımını geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Çocuklar davranışları, duygu ve düşünceleri ile gelişim özellikleri bakımından yetişkinlerden farklı olarak özellikle değişime yenileşmeye açık, son derece alıcı, kendilerine özgü varlıklardır. Bunun için erken dönemde olumlu uyarıcılarla karşı karşıya gelmeleri ve iyi bir eğitim ortamlarının sağlanması gelişimleri açısından son derece önemlidir.

Müzik yapmak, iletişim, işbirliği, grup koordinasyonu ve sosyal bütünlük gibi evrimsel fonksiyonları içerir. Aynı zamanda beynin, algılama, hareket, duygu, öğrenme ve hafıza gibi hemen hemen bütün zihinsel fonksiyonlarını faaliyete geçiren çok yönlü bir iştir.

Bu çalışmada ana amaç yurt dışında ve yurtiçinde yapılmış araştırmalarla etkisi kanıtlanmış olan müzik eğitimi, öğrenme ve zeka üzerindeki olumlu etkisini bilişsel süreçlerde pilot bir çalışma grubu oluşturarak değerlendirmektir.

Bu pilot çalışmada yer alacak bilişsel süreçlerde olumsuz farklılıklar yaşayan okul öncesi 6 yaş grubu çocukları belirlemek için PASS teorisine dayalı Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS) kullanılmıştır. CAS, genel zeka (sözel- sözel olmayan IQ) modeli yerine performans ile bağlantılı temel psikolojik süreçlere dayanmaktadır.

Grupları içinde olumsuz farklılıklar yaşayan fakat özel öğrenme güçlüğü teşhisi henüz konmamış bu çocuklara öğrenme performanslarının artışlarında yükselme olup olmadığını gözlemlemek amacıyla müzik eğitimiyle bir müdahale programı oluşturmak hedeflenmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı, CAS (Bilişsel Değerlendirme Sistemi) testini bir ölçek olarak kullanarak, dört bilişsel işlev becerisinde (Dikkat, Planlama, Eş zamanlı Bilişsel İşlemler, Ardıl Bilişsel İşlemler), olumsuz farklılıklar göstermiş okul öncesi 6 yaş grubuna uygulanacak müzik eğitiminin etkisinin incelenmesidir.

Bilişsel alanlarda müzik eğitimi almış çocuklarda aşağıdaki denenceler sınanacaktır:

- Deney grubunu oluşturan çocukların CAS planlama, dikkat, eş zamanlı ve ardıl bilişsel son-test puanları, ön-test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olacaktır.
- Deney grubunu oluşturan çocukların CAS toplam ölçeğinden aldıkları son-test puanları, ön-test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olacaktır.
- Kontrol grubu oluşturan çocukların CAS planlama, dikkat, eş zamanlı ve ardıl bilişsel son-test puanları, ön-test puanlarından anlamlı bir fark olmayacaktır.
- Kontrol grubunu oluşturan çocukların CAS toplam ölçeğinden aldıkları son-test puanları ile ön-test puanları arasında anlamlı bir fark olmayacaktır.
- Deney grubunun CAS planlama, dikkat, eş zamanlı ve ardıl bilişsel son-test puanları, kontrol grubunun son-test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olacaktır.
- Deney grubunun CAS toplam ölçeğinden aldıkları son-test puanları, kontrol grubunun son-test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olacaktır.

Araştırmada müzik eğitimiyle bir müdahale programı oluşturarak; planlama, eş zamanlı, dikkat ve ardıl işlevler olmak üzere dört alanda çocukların bilişsel ve akademik becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Okul öncesi 6 yaş grubu için hazırlanan bir müzik eğitimi programı ile bilişsel işlevlerin geliştirilebilir olduğu varsayılarak Planlama, Dikkat, Eş zamanlı, ve Ardıl işlevlerinde artış görüleceği amaçlanmıştır.

Bu araştırma, 2009-2010 eğitim döneminde İstanbul ilinde yaşayan Şişli Terakki Anaokulunda 6 yaş grubunda öğrenme performansı düşük olduğu CAS testi ile tespit edilmiş toplam 8 çocuk ile sınırlıdır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada biri deney diğeri kontrol grubu olmak üzere iki gruptan oluşan ön-test, son-test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Bu araştırma modelinin simgesel görünümü aşağıda verilmiştir.

G1	O1.1	X	O1.2
G2	O2.1		O2.2

G1: Deney Grubu; G2: Kontrol Grubu, O1.1: Deney Grubu Ön-test; O1.2: Deney Grubu Son-test; O2.1: Kontrol Grubu Ön-test; O2.2: Kontrol Grubu Son-test; X: Ön-test ile son-test arasındaki süreçte verilen müzik eğitimi

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma için 2009-2010 öğretim yılında İstanbul ili Beşiktaş İlçesi'ne bağlı Özel İlköğretim Okulu'na devam eden ve toplam 162, 6 yaş grubu çocukları arasından seçilen 8 çocuk, çalışma grubu olarak seçilmiştir. Çalışma grubunda yer alan 8 çocuk 4'ü deney grubunu, 4'ü kontrol grubunu oluşturmuştur.

Çalışma grubunu oluşturan deney ve kontrol grupları, Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS) bataryasının alt ölçekleri olan; Planlama, Dikkat, Eşzamanlı Bilişsel İşlemler, Ardıl Bilişsel İşlemleri ve toplamını kapsayan CAS Toplam puanları dikkate alınarak eşitlenmeye çalışılmıştır.

Literatür incelendiğinde dikkat eksikliği ve özel öğrenme teşhisi henüz konmamış yaş gruplarında olumsuz farklılıklar yaşayan bu çocukların CAS toplam ve CAS alt test puanlarında (bir alt test veya birden fazla alt test) diğer çocuklardan daha düşük puan almışlardır. Deney ve kontrol grupları, CAS ön-test puanlarının denk olmasına özen gösterilerek oluşturulmuştur.

Deney ve kontrol gruplarının CAS ön-test puanları Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1: Deney ve kontrol gruplarının CAS ön- test puanları

	Grup	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Planlama	Deney	4	5,63	22,50
	Kontrol	4	3,38	13,50
	Total	8		
Eş Zamanlı İşlemler	Deney	4	4,38	17,50
	Kontrol	4	4,63	18,50
	Total	8		
Dikkat	Deney	4	4,63	18,50
	Kontrol	4	4,38	17,50
	Total	8		
Ardıl İşlemler	Deney	4	4,00	16,00
	Kontrol	4	5,00	20,00
	Total	8		
Toplam	Deney	4	5,00	20,00
	Kontrol	4	4,00	16,00
	Total	8		

	Planlama	Eş Zamanlı İşlemler	Dikkat	Ardıl İşlemler	Toplam
Mann-Whitney U	3,500	7,500	7,500	6,000	6,000
Wilcoxon W	13,500	17,500	17,500	16,000	16,000
Z	-1,340	-,146	-,145	-,577	-,581
Asymp. Sig. (2-tailed)	,180	,884	,885	,564	,561

Tablo 1’de görüldüğü gibi, çocukların CAS alt test ve toplam puanlarından aldıkları ön-test sonuçları, deney/kontrol grubunda olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka rastlanmamıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Deney ve kontrol grubunu belirlemek amacı ile Özel Şişli Terakki Anaokulu 6 yaş grubuna devam eden tüm çocukların belirlenmesi için uzman rehber tarafından sırasıyla aşağıdaki basamaklar uygulanmıştır.

- Sınıf öğretmeni görüşü
- Branş öğretmeni görüşü
- Aile görüşmeleri

- Psikolojik danışmanın gözlemleri
- Tarama testi(Matrix Analogies Test-Mat Short Form): 162 uygulanmıştır.

Jack A. Naglieri (1985) tarafından geliştirilmiş olan “Matrix Analogies Test – (MAT) -Short Form” 34 madde ve bir örnek uygulamadan oluşan bir ölçme aracıdır. Görsel verilere dayalı uyarıların birbirleri ile olan ilişkilerini yorumlama ve analiz etmeyi gerektiren performansa dayalı bir testtir. Bireysel uygulanabildiği gibi grup olarak da uygulanabilir. 5-17 yaş arası öğrencilerin performansa dayalı bilişsel işlemleriyle ilgili ön bilgi almak açısından uygulaması ve kullanımı pratik bir ölçme aracıdır. Bu araç ile çocukların öğrenme sonrası ortaya çıkan performansları değil öğrenme alt yapısını oluşturan doğal altyapılarını yalın olarak görülmesine olanak sağlamaktadır.

- CAS (Cognitive Assessment Sytem) : “Matrix Analogies Test- Mat Short Form” da %50’nin altında kalan tüm öğrencilere uygulanmıştır.

Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS) standardizasyon, geçerlilik, güvenirlik ve norm çalışmaları Ergin (2003) tarafından yapılmıştır. Araştırmacının uyguladığı CAS alt ölçekleri ve CAS toplam puanı verileri göz önüne alınarak çalışma grubu belirlenmiştir. Özel öğrenme ve dikkat eksikliği olduğu düşünülen deney grubuna Mart 2010-Mayıs 2010 tarihlerini kapsayan yaklaşık üç aylık bir müzik eğitimi verilmiştir. Müzik eğitimi programı araştırmacı tarafından hazırlanarak haftada bir gün uygulamak üzere tasarlanmıştır. Bu süre zarfındaki müzik eğitim programı sona erdikten sonra Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS), çalışma grubundaki bütün çocuklara son-test uygulanmıştır.

2.4. Projenin Aşamaları

- Öğrencinin belirlenmesi (CAS ön-test ve son-test olarak uygulandı).
- Okul yönetimi tarafından veliye onay mektubu gönderildi.
- Psikolojik danışmanın ve araştırmacının aile ile görüşmesi (ihtiyaç halinde bu görüşme sınıf öğretmenleriyle birlikte yapıldı.)
- Uygulamalar haftada 1 ders saati müzik öğretmeni (araştırmacı) tarafından yürütüldü.

2.5. Okul Öncesi 6 Yaş Grubu Çocuklarının Öğrenme Performanslarının Artırılmasına Yönelik Uygulanan Müzik Eğitimi Programı

Bilişsel müdahale programı oluşturmayı hedefleyen ve 12 oturum olarak verilen müzik eğitimi programının içeriğinde ana amaç yaş gruplarında olumsuz farklılıklar yaşayan deney grubunu CAS sisteminin, dört bilişsel işlev becerilerini (Dikkat, Planlama, Eş zamanlı Bilişsel İşlemler, Ardıl Bilişsel İşlemler) ve öğrenme performanslarını artırmaktır.

Araştırmada müzik eğitimiyle bir müdahale programı oluşturarak; planlama, eş zamanlı, dikkat ve ardıl işlevler olmak üzere dört alanda çocukların bilişsel ve akademik becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Okul öncesi 6 yaş grubu için hazırlanan bir müzik eğitimi programı ile bilişsel işlevlerin geliştirilebilir olduğu varsayılarak Planlama, Dikkat, Eş zamanlı, ve Ardıl işlevlerinde artış görüleceği hipotezi öne sürülmüştür.

Planlanan müzik eğitiminin ana eksenini ritim çalışmaları, dil gelişimini destekleyici şarkılı oyunlar ve yaratıcılığa dayalı ritmik hareket oluşturmaktadır.

6 yaş grubu gelişim özellikleri dikkate alındığında yaş düzeyine uygun olan vurmali çalgıların ritmik öğeleri canlandığı ve ritmin ruh sağlığını beslediği bilimsel bir gerçeklik olarak varsayılmaktadır. Sadece bu özellikleriyle bile vurmali çalgıların psikolojik dengeyi sağlamaya ne denli yardımcı olacağı anlaşılabilecektir. İnsan bedeni doğası gereği bir ahenk içinde hareket etmektedir. Bu ahenk başlı başına bir ritim kurgusudur. Örneğin kan basıncımızın sabit oluşu, dolaşım sistemimizin devamlı aynı hızla hareket etme eğilimi organlarımızın senkronize faaliyetleri nörolojik sistemimizdeki ritim vs. işte bu ritim ve senkronizasyon yaşamsal faaliyetlerimizin sürdürülebilmesi için gereklidir. Fiziksel ritim faaliyetlerimiz nörolojik faaliyetlerimizi ve böylece onlarda psikolojik dengemizi korumaktadır. Vurmali çalgılarla yapılan müzik eğitiminin hiperaktivite tedavisinde, şizofreni tedavisinde, manik ve obsesive davranışların tedavisinde, sinir patlamaları ve panik atak tedavisinde, otizm ve spastizm tedavisinde, fizik tedavi ünitelerinde standart tedaviye yardımcı olarak ve daha pek çok psikolojik ve nörolojik rahatsızlığın tedavisinde kullanılması ve pek çok ilk ve orta dereceli Avrupa okulunda gelişim dersleri adı altında Orff tekniği kullanılarak drama ve ritim dersleri zorunlu tutulmaktadır (Han, 2001).

Müzik, devinimsel, duygusal, zihinsel ve sosyal olarak, insanı tüm antropolojik boyutları ile içine alır. Müziğin sadece dinleyicisi olmayıp, müziğin içinde yaparak-yaşayarak yer alan çocuk, kendi gelişim özelliklerine uygun düşen oyunlar içinde farkında olmadan öğrenir (S.Bilen v.d. 2009) .

Bu eğitimin ana amaçları arasında çocukların grupla beraber uyum içinde hareket etmelerini sağlamak ve sosyal gelişimini desteklemek, duygusal veya davranış problemlerini gidermek, en aza indirmek, özgüven gelişimini sağlamak, dikkat, bellekte tutma, hatırlama ve benzeri öğrenme süreçlerindeki eksiklerinin giderilmesini sağlamak yer alır.

12 oturumdan oluşan müzik eğitimi programı, araştırmacı tarafından hazırlanırken ve uygulanırken Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS) ölçekleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur.

Planlama ölçeği için: Çocuğun organizasyon ve stratejik düşünce becerilerini geliştirebilmesi, akıcı düşünebilmesi, çalışma sırasında fikir üretme sayısı ve fikir üretme hızının artması, özgün düşünmesi, fikir oluşturulması istendiğinde fikir üretebilmesi için yapılan destekleyici müzik aktiviteleri oluşturulmuştur.

Eşzamanlılık ölçeği için: Benzerlik çalışmaları, şekiller ve kelimeler arasında ilişki kurma, şarkılar arasında eş anlamlı- zıt anlamlı kelimeleri bulabilme gibi işitsel duyum çalışmaları yapılmıştır.

Dikkat ölçeği için : Görsel Dikkat (Çalınan bir müziğin kendi doğaçlaması da olabilir, benzer şekli oluşturabilme grafik notasyon oluşturma yeniden yorumlama), İşitsel Dikkat (söylenen bir terimlemede veya şarkıda geçen kahraman ya da nesnelerin özelliklerini hatırlayarak çizibilme) gibi aktiviteler uygulanmıştır.

Ardıl Bilişsel ölçeği için: Görsel Bilişsel (Örüntü gerektiren şekilleri tamamlama, notasyon ve öğrenilen müzik sembollerini eksik şekillerini tamamlayabilme ve işitsel bilişsel (Ritmik tekrar ve ses oyunları) verilen sesi taklit etme gibi işitsel becerileri geliştirmeyi destekleyici çalışmalar uygulanmıştır.

Hazırlıklarla ilgili süpervizyon eğitimi alınmış, birçok kaynaktan yararlanılmıştır. Uygulanan müzik eğitimi programı 12 oturumda tamamlanmıştır.

3. Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışmalar incelendiğinde müzik eğitiminin çocukların bilişsel, psikolojik ve fizyolojik gelişimi desteklediği savını ortaya atan çok sayıda bilimsel ve deneysel sonuçlara rastlanmıştır. Özetle, düzenli ve sürekli bir müzik eğitiminin, “dikkati/ konsantrasyonu”, “koordinasyonu”, “anadili”, “uzaysal becerileri”, “özgüveni”, “karakteri”, “ilgi ve yetenekleri”, “beyin ile duygular arasındaki koordinasyonu”, “iletişimi” ve “psikomotor becerileri” geliştirdiğine yönelik çalışmaların sayısı giderek artarken kesin genellemeler yapabilmek ve bu dolaylı etkilerdeki mekanizmaları açıklayabilmek için gereken tutarlı tam bir veri tabanı oluşmamıştır.

Müzik eğitimi 1970’li yıllardan itibaren algı ve hafıza gibi çeşitli yönleri çalıştırmak açısından önemli ve öğretici bir alan olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmalar içerisinde müzik bilimcileri ve bilim adamlarının rolü de şimdiye kadar olduğundan daha görünür hale gelmiştir.

Bu araştırmanın en önemli hedefi gelişimin hızlı olduğu, kişilik yapısının şekillenmeye başladığı, bazı temel alışkanlıkların kazanıldığı, yaratıcılığın doğal bir şekilde ortaya çıktığı okul öncesi dönemde müziğin etkili bir metot olarak kullanılması ve bu amaçla öğrenme gücüyle yaşayan çocuklara bilişsel bir müdahale programı oluşturulmaya çalışılması ve çocuğun çok yönlü gelişiminin desteklenmesidir.

Çocukların gelişiminde önemli bir yer tutan müzik eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalarda; müzik eğitiminin çocukların empatik becerileri, müzik becerileri, matematik becerileri ve yaratıcılık düzeylerinin gelişiminde etkili olduğu vurgulanmaktadır.

Okul öncesi çağları, çocuğun tüm gelişim alanlarının ve kişilik temellerinin atıldığı dönemdir. Bu nedenle bu dönemde çocuğun yeteneklerini ortaya çıkarmak için bilinçli ve iyi planlanmış bir okul öncesi eğitimi gereklidir.

Okul öncesi çağları, çocuğun tüm gelişim alanlarının ve kişilik temellerinin atıldığı dönemdir. Bu nedenle çocuğun yeteneklerini ortaya çıkarmak için bilinçli ve iyi planlanmış bir okul öncesi eğitimi gereklidir. Çocuğun sosyalleşmesi kendini iyi ifade edebilmesi; problemler karşısında çok çeşitli çözümler üretebilmesi, dil gelişiminin sağlanmasında müzik eğitimi bir araç olarak kullanılabilir. Bu nedenle her türlü temel davranışın kazanıldığı okul öncesi dönem eğitime ve bu dönem eğitiminde görev alan öğretmenlerin çağdaş öğretim yöntemleri ile donanımlı olmasına büyük önem verilmesi gerekmektedir. “Müzik eğitimi kişiliğin gelişimini güçlü biçimde etkiler. Bu etkiyi belirleyen literatürün seçimi ve uygulamanın özelliğidir” (C. Orff : Memorandum, Viyana 1974).

Bu çalışma, okul öncesi dönemde müziğin önemini ortaya koymak, müziğin çocuklar üzerindeki etkisini kullanarak okul öncesi programlarını zenginleştirmek, müziğin yerini belirlemek ve müzik sanatını bu kurumlarda sevilir hale getirmenin yollarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Bu alanda yeni bir yaklaşım ortaya koymak için literatür taraması yapılmış, böylece bu alanda sanatsal aktivitelerin önemi tartışmaya açılmıştır. Bu noktadan hareketle müzik eğitiminin, çocuk eğitiminde önemli bir role sahip olduğu müzik ve eğitim bilimi çevrelerince kabul edildiği görülmüştür.

Bu çalışmada öğrenme performansı düşük olan 6 yaş grubundaki çocuklardan bir deney ve kontrol grubu oluşturulmuş, deney grubuna 12 hafta boyunca haftada 1 ders saati olmak üzere müzik eğitimi verilmiş fakat kontrol grubuna bu eğitim verilmemiştir. Çalışma sonunda Pass teorisinde dayalı bilişsel değerlendirmeler yapıldığında deney grubu çocukları müzik eğitimi almayan kontrol grubu çocuklarına göre CAS toplam ve CAS alt test puanlarında artış görülmüştür.

Fakat çalışma grubunun azlığı ve deney-kontrol gruplarının yalnızca CAS puanları hesaplanarak oluşturulması (aile eğitim düzeyi, ekonomik gelir, cinsiyet farklılıkları vb.) gibi diğer ölçeklere bakılmaması ayrıca uygulanan müzik eğitiminin süresinin kısalığı itibarı ile (toplam 12 oturumla kısıtlı kalmıştır) çalışmanın diğer bir boyutta etkililiğini azaltmıştır. Ancak bu değişkenlere rağmen anlamlı farka çok yakın bir sonuç elde edilmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda ise şu sonuçlara varılmıştır:

Müzik etkinlikleriyle çocuğun fiziksel, zihinsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimiyle ilgili birçok özelliği kazanmasına yardımcı olabilirken aileler çocuğu çok yönlü etkileyen ve estetik duygularını besleyen müziğin eğitsel bir değer ve bir eğitim aracı olarak kullanımını önemsemelidirler.

Türkiye’de uygulanan okul öncesi eğitim programlarında müzik etkinliklerine yer verilmektedir fakat müzik etkinlikleri günlük plan içerisinde başlı başına bir etkinlik olabileceği gibi diğer etkinliklerle bütünleştirilerek verilebilir. Müzik etkinlikleri Bilişsel işlevleri destekleyici ve geliştirici olarak düzenlenebilir.

Çocuklara yönelik müzik etkinliklerinin seçiminde, çağdaş ve gelişmeye açık nitelikteki çalışmalar, evrensel ve ulusal müzik türlerini içeren aktiviteler öne çıkarılmalıdır.

Öğrenme performansı düşük çocuklar okul öncesinde tespit edilerek müzik eğitimiyle bilişsel müdahale programı oluşturulabilir.

Hazırlanan müzik eğitimi programı ile çocukların güçlük yaşadıkları müzik etkinlikleri içinde çocuklarda temel müzik becerilerini geliştirmek için ses dinleme ve ayırt etme çalışmaları, müzik dinleme, şarkı söyleme, yaratıcı hareket ve dans, ritim çalışmaları, müzikli öykü oluşturma gibi tekniklerden yararlanılmalıdır.

Bu araştırmanın genellenebilirliği için denek ve kontrol gruplarının artırılması, uygulanan müzik eğitiminin süresinin uzatılması ve farklı değişkenler ile değerlendirilerek yinelenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Bilen, S., Özevin, V., Canakay, E. U. (2009). *Orff Destekli Etkinliklerle Müzik Eğitimi*. Müzik Eğitimi Yayınları.İstanbul.
- Ergin, T. (2003). *Bilişsel Değerlendirme Sistemi (Cognitive Assessment System CAS) Beş Yaş Çocukları Üzerinde Geçerlilik Güvenirlik ve Norm Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul:İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Eğitim Bilimleri Anabilimdalı
- Han, K. (2001). *Perküsyon nedir?* [http:// www.ozdemmmusic.com/icerik/319/ perküsyon](http://www.ozdemmmusic.com/icerik/319/perkusyon) web adresinden 17.01.2010 tarihinde edinilmiştir.
- Music, the food of Neuroscience?, Nature, Vol.434, 17 Mart 2005, Nature publishing group, 312-315.
- Naglieri, J. ve Das, J. P. (1997). *Cognitive Assessment System Administration and Scoring Manual*. Illinois: Riverside Publishing. (Aktaran: Ergin, T. .2003.
- Naglieri, J. A. (2001). *Understanding Intelligence, Giftedness and Creativity Using the PASS Theory*. Roeper Review. 23(3), 151-157. EbscoHost Veri Tabanı. [13 Mart 2002] (Aktaran: Yılmaz N.) 2010. Bilişsel Müdahale Programının öğrenme performansı Düşük Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. İstanbul:Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde psikolojik Hizmetler Ana Bilim dalı)
- Neisser, U. (1967). *Cognitive Psychology*, by PRENTICE-HALL. Inc., Englewood Cliffs, New Jersey,
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi Temel kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Yılmaz, N. (2010). *Bilişsel Müdahale Programının Öğrenme Performansı Düşük Öğrenciler ÜzerindekiEtkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. İstanbul:Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde psikolojik Hizmetler Ana Bilim dalı

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ